

Nota

Aan Zie verzendlijst

Datum 7 mei 2007
Ons kenmerk N2007009682
Onderwerp Rapport bij de tiende jaarrapportage project Luchtverdedigings- en Commando Fregatten

1. Bijgaand bied ik u aan het rapport van de Audit Dienst Defensie (ADD) inzake het project Luchtverdedigings- en Commando Fregatten. Dit project is door de Tweede Kamer aangemerkt als groot project. Derhalve wordt dit rapport uitgebracht op grond van de door de Tweede Kamer vastgestelde Regeling Grote Projecten.
2. Het onderzoek naar de stand per 31 december 2006 heeft betrekking op informatie zoals deze is opgenomen in de Kamerbrief over het project Luchtverdedigings- en Commando Fregatten nr. DMO/DB2007007611 en de bijlage "Financiële informatie" nr. DMO/DB/2007007612 van de Staatssecretaris van Defensie aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
3. In het rapport wordt nader ingegaan op de door ons verrichte werkzaamheden en onze bevindingen daaromtrent. Onze opmerkingen over eerdere concepten zijn reeds in de tiende jaarrapportage verwerkt.
4. Ik verzoek u dit rapport tezamen met de Kamerbrief over het project Luchtverdedigings- en Commando Fregatten te doen doorgeleiden naar de Tweede Kamer der Staten Generaal.

DE DIRECTEUR AUDIT DIENST

L.A.M. van den Nieuwenhuijzen RA

Datum 7 mei 2007
Ons kenmerk N2007009682

VERZENDLIJST

- De Staatssecretaris
- d.t.v. De Secretaris-Generaal

- i.a.a. De Commandant der Strijdkrachten
 - De Directeur Defensie Materieel Organisatie
 - De Directeur Defensie Materieel Organisatie / Directie Wapensystemen en Bedrijven
 - De Directeur-Generaal Financiën & Control

AUDIT DIENST DEFENSIE

Rapport bij de tiende jaarrapportage project LCF

Rapport inzake project Luchtverdedigings- en Commando Fregatten

OPDRACHT

1. Het project Luchtverdedigings- en Commando Fregatten (LCF) is op 7 mei 1997 door de Tweede Kamer als groot project aangewezen. De vaste commissie voor Defensie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal stelt in de brief van 11 september 1997 de volgende eisen aan de voortgangsrapportages van het project:
 - integrale basisbeschrijving (op 18 maart 1998 aan de Tweede Kamer aangeboden);
 - informatie over de voortgang afgezet tegen de basisbeschrijving als ijkpunt en vergeleken met de laatste voortgangsrapportage;
 - informatie over verplichtingen en uitgaven per projectonderdeel afgezet tegen het budget zowel in totaliteit als per jaar;
 - financiële en uitvoeringsrisico's elke keer in beeld brengen.

Daarnaast heeft de vaste commissie voor Defensie aangegeven tussentijds geïnformeerd te willen worden bij dreigende kostenoverschrijdingen of wijzigingen in de omstandigheden.

2. Het project "Luchtverdedigings- en Commando Fregatten" behelst de bouw van vier luchtverdedigings- en commandofregatten voor de Koninklijke marine, inclusief daarbij behorende sensor-, wapen- en commando (sewaco)systemen, de platformsystemen en de boordreserve-delen.
3. In de brief van 11 september 1997 heeft de vaste commissie voor Defensie kenbaar gemaakt dat zij een rapport van de accountantsdienst (sinds 1 april 2003 auditdienst) wenst te ontvangen bij de voortgangsrapportage. In dit rapport treft u een beschrijving aan van de activiteiten die wij hebben verricht en tevens onze bevindingen ter zake.

ONDERZOEK

Object van onderzoek

4. Onderwerp van onderzoek is de aan ons voorgelegde tiende jaarrapportage project Luchtverdedigings- en Commando Fregatten.

Reikwijdte

5. Het doel van ons onderzoek is een nadere uitwerking van de door de Tweede Kamer verstrekte opdracht zoals vastgelegd in de Regeling Grote Projecten. Daarbij gelden tevens de betreffende bepalingen uit het Handboek Auditing Rijksoverheid (HARo). Het onderzoek is gericht op het geven van een oordeel over de volgende aspecten:
 - de kwaliteit en volledigheid van de financiële en niet-financiële informatie in de voortgangsrapportage;
 - de beheersing en het beheer van het project. Omtrent de beheersing en het beheer van het project wordt in het bijzonder beoordeeld de toereikendheid van de projectorganisatie, de kwaliteit van de bestuurlijke informatievoorziening, de werking van de administratieve organisatie en de werking van het systeem van interne controle.

6. De staatssecretaris van Defensie is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrapportage waarin verslag wordt gedaan over de voortgang van dit project.
7. De Auditdienst Defensie (ADD) is verantwoordelijk voor het opstellen van het rapport met betrekking tot de aspecten zoals hiervoor aangegeven.

Onderzoeksaanpak

8. Ons onderzoek is uitgevoerd bij (het projectmanagement van) het ministerie van Defensie. Bij deze aanpak hebben wij onder andere gebruik gemaakt van de volgende bronnen:
 - schriftelijke stukken inzake de informatievoorziening en correspondentie aan en met de Tweede Kamer;
 - beschikbare correspondentie en (beleids)gegevens en de onderliggende (financiële) administraties;
 - interviews met het projectmanagement.

VERRICHTE WERKZAAMHEDEN

9. Ons onderzoek is verricht overeenkomstig algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot assurance-opdrachten en de in het HARo opgenomen voorschriften. Op grond van deze richtlijnen hebben wij onze werkzaamheden zodanig gepland en uitgevoerd dat een deugdelijke grondslag is verkregen voor ons oordeel over de door ons onderzochte punten.

De kwaliteit en volledigheid van de informatie in de voortgangsrapportage

10. Ter zake van de in de tekst en tabellen opgenomen niet-financiële informatie zijn wij nagegaan of de daarin gepresenteerde informatie is ontleend aan interne informatie en rapportages die door het management worden gebruikt voor de beheersing van het project en of deze informatie consistent is met de financiële verantwoording van het project en overigens in overeenstemming is met onze kennis van de projectorganisatie.
11. Ter zake van de in de bijlage opgenomen financiële informatie zijn wij nagegaan of de daarin gerealiseerde verplichtingen en uitgaven met de daarbij behorende begrotingsbedragen in overeenstemming zijn met de jaarrekening van het ministerie van Defensie over het jaar 2006 waarbij wij een goedkeurende accountantsverklaring hebben afgegeven. Voorts hebben wij onderzocht of deze informatie consistent is met de voortgang van het project.
12. Ter zake van de in de jaarrapportage opgenomen toekomstgerichte informatie hebben wij inlichtingen ingewonnen bij functionarissen van de organisatie, cijferanalyses uitgevoerd met betrekking tot de financiële gegevens, beschikbare documenten beoordeeld en zijn wij nagegaan of de beschikbare informatie op de juiste wijze is verwerkt.

De beheersing en het beheer van het project

13. Wij hebben de projectorganisatie – in het bijzonder met betrekking tot de administratieve organisatie en interne controle - onderzocht door middel van interviews en de beoordeling van relevante documentatie ter zake. Wij hebben met name aandacht besteed aan de beheersmaatregelen met betrekking tot de planning, voortgangsbewaking, de budgetbewaking, de interne informatievoorziening en het risicomangement. Tevens hebben wij de werking van

specifieke onderdelen van de projectorganisatie – in het bijzonder met betrekking tot de administratieve organisatie en interne controle – getoetst door middel van het uitvoeren van deelwaarnemingen en/of proceduretests.

BEVINDINGEN

De kwaliteit en volledigheid van de in de voortgangsrapportage opgenomen informatie

Opzet jaarrapportage

14. De opzet van de jaarrapportage voldoet niet volledig aan de informatie-eisen zoals opgenomen in de Regeling Grote Projecten. In de huidige opzet wordt niet expliciet ingegaan op projectbeheersing en de wijziging in de vormgeving van de projectorganisatie. Aangezien dit de laatste jaarrapportage is, heeft de Defensie Materieel Organisatie (DMO) gekozen voor een consistente opzet van de jaarrapportage, in lijn met de negende jaarrapportage en in lijn met de oude Procedureregeling Grote Projecten.
15. De jaarrapportage gaat in op de ontwikkelingen van de diverse systemen, de exploitatievoorbereiding, de risico's, de planning en de financiën. De financiële informatie is in een commercieel vertrouwelijke bijlage gevoegd bij de jaarrapportage.

Financiële informatie

16. De jaarrapportage bevat informatie over verplichtingen en uitgaven per projectonderdeel, afgezet tegen budget, zowel in totaliteit als per jaar.
17. De financiële projectadministratie van de DMO sluit volledig aan met de begrotingsadministratie. De controle op de uitgaven en verplichtingen over 2006 heeft niet tot significante opmerkingen geleid. De gerealiseerde uitgaven en verplichtingen zijn in overeenstemming met de jaarrekening 2006 van het Ministerie van Defensie.
18. Vastgesteld is dat de financiële informatie overeenstemt met de interne informatievoorziening en dat deze een actueel beeld geeft van de stand per 1 januari 2007.

Niet-financiële informatie

19. Aan de hand van interne maandrapportages, relevante correspondentie alsmede test- en beproevingsrapporten is vastgesteld dat de risico's ten aanzien van het Sirius-systeem, de schade aan de gasturbine en de rookhinder in de jaarrapportage beperkt worden toegelicht. Niet wordt ingegaan op de kwalificatie van de kans dat de risico's zich voordoen en de mogelijke mitigeringsmaatregelen die zijn getroffen. Dit inzicht in de laatste risico's ten aanzien van de restactiviteiten is van belang, nu het project op zijn einde loopt.
20. Aan de hand van interne maandrapportages, relevante correspondentie alsmede test- en beproevingsrapporten is vastgesteld dat de overige informatie in de jaarrapportage juist en volledig is weergegeven.

21. Bij het onderzoek naar de kwaliteit en de volledigheid van de in de jaarrapportage opgenomen niet-financiële informatie is vastgesteld dat de volgende aspecten voldoende zijn onderbouwd in de jaarrapportage:

- de stand van zaken met betrekking tot het luchtverdedigingssysteem;
- de overige Sewaco-systemen;
- het platform en de platformsystemen;
- de exploitatie;
- de planning.

Toereikendheid projectorganisatie

22. In september 2006 is de projectorganisatie ontbonden en is er een projectteam ingesteld. De restactiviteiten zijn belegd in de lijnorganisatie van de DMO en worden gecoördineerd door het projectteam.

Wij hebben vastgesteld dat:

- de DMO het voornemen heeft om het voorstel om de eindevaluatie in het kader van de Regeling Grote Projecten te starten in 2007 zal indienen;
- de verantwoordelijkheid voor het LCF-project intern DMO is overgedragen, inclusief managementplan ter afronding van het LCF-project. Volledigheidshalve merken wij echter op dat in de jaren 2007 tot en met 2010 nog uitgaven zullen worden gedaan (ca € 120 miljoen). In totaal wordt nog gewerkt aan dertien restactiviteiten. Twee van deze restactiviteiten, de uitvoering van de accommodatiewijziging LCF-1 en de bouw van een trainer, zijn pas begin 2007 gestart;
- de integrale verantwoordelijkheid voor het project berust bij de projectleider. Daarnaast bestaat het projectteam uit een projectcontroller. Beiden zijn in het afgelopen jaar vervangen. De huidige projectleider maakte tot zijn aanstelling als projectleider deel uit van de projectorganisatie in de functie van manager exploitatievoorbereiding. In het managementplan afronding LCF-project zijn initieel vijf functies opgenomen voor het projectteam, waarvan er momenteel dus twee zijn bezet;
- bij de uitvoering vele disciplines betrokken zijn. Gezien de eindfase waarin het project verkeert, is de prioriteit meer verlegd naar overige projecten binnen DMO en zal de schaarse capaciteit worden gedeeld. Hierdoor kunnen restactiviteiten vertraging oplopen;
- de projectleider de voortgang onder meer bewaakt door confrontatie van de geplande en de uitgevoerde werkzaamheden, in samenspraak met het Commando Zeestrijdkrachten;
- identificatie en analyse van projectrisico's plaatsvinden;
- er een adequate financiële projectadministratie is waarin het projectbudget, de verplichtingen en uitgaven worden vastgelegd in overeenstemming met de begrotingsadministratie;

25. Op grond van ons onderzoek zijn wij van oordeel dat het projectteam van het project LCF een minimale bezetting kent, maar desondanks toereikend functioneert. Het tijdig afronden van alle restactiviteiten is mede afhankelijk van de prioriteit die de bemensing krijgt en vormt daarom een risico.

26. Gezien de omvang van en het stadium waarin de restactiviteiten zich nog bevinden, in combinatie met de minimale bezetting van het projectteam geven wij in overweging de voor 2007 geplande eindevaluatie op een later tijdstip aan te vangen.

TOEKOMSTGERICHTE INFORMATIE

27. Op grond van ons onderzoek is ons niets gebleken op grond waarvan wij zouden moeten concluderen dat de projectrapportages geen redelijke basis vormen voor de in de tiende jaarrapportage opgenomen informatie.

DE DIRECTEUR AUDIT DIENST

L.A.M. van den Nieuwenhuijzen RA